

تهران دسترسی به برخی دوربین‌های فریادمانی را محدود کرد، اگر فشار سیاسی آژانس ادامه پیدا کند
گزینه خروج از ان پی تی روی میز است

محدودیت دوربین‌ها؛ قدم اول ایران

بعد از درز دو گزارش ضدایرانی آژانس در رسانه‌ها گمانه‌زنی‌ها درمورد تصویب یک قطعنامه ضدایرانی علیه ایران نیز آغاز شد. این قطعنامه در نشست اخیر شورای حکام توسط آمریکا و تروئیکای اروپایی تحویل اعضای شورا شد. قطعنامه ضدایرانی آژانس با واکنش ایران مواجه شد. در بیانیه‌ای که روز گذشته سازمان انرژی اتمی منتشر کرده، خبر از قطع دو دوربین از دوربین‌های نظارتی آژانس انرژی اتمی در ایران داده شده است. در این بیانیه آمده است: «آژانس بین‌المللی انرژی اتمی تاکنون نه‌تنها ق‌قدردان همکاری گسترده ایران نبوده بلکه به نوعی آن را وظیفه تلقی کرده است. از امروز دستور قطع دوربین‌های فریادمانی دستگاه اندازه‌گیری برخط سطح غنا OLEM و فلوئتر آژانس به مسئولان ذی ربط داده شده است.» سازمان انرژی اتمی در ادامه این بیانیه متذکر شده است: «پیش از ۸۰درصد از دوربین‌های موجود آژانس، دوربین‌های پادمانی هستند که کما فی‌السابق فعالیت این دوربین‌ها ادامه خواهد داشت.» اقدام روز گذشته سازمان انرژی اتمی را می‌توان یک نمونه ابزار مشروع در برابر اقدامات خصمانه آژانس قلمداد کرد که اسفندماه سال گذشته محمد اسلامی، رئیس سازمان انرژی اتمی اختیار

گفت‌وگو

امیرعلی ابوالفتح، کارشناس مسائل بین‌الملل در گفت‌وگو با «فرهیختگان» تشریح کرد

یکی از سناریوهای پیش‌روی ایران؛ حرکت به سمت غنی‌سازی ۹۰درصدی

می‌دهد. اگر قطعنامه خیلی تند باشد، جواب ایران هم خیلی تند خواهد بود. اگر قطعنامه ملایم باشد جواب ایران هم ملایم خواهد بود.

با توجه به احتمال بالای تصویب قطعنامه در شورای حکام و تشدید اقدامات خصمانه آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در مواجهه با کشورمان، چه پیش‌بینی‌ای نسبت به آینده روابط آژانس و ایران دارید؟

با توجه به فضای کلی حاکم بر تحولات، تصور نمی‌کنم بخواهند قطعنامه خیلی تند و شدیداللحنی را به تصویب برسانند. حداقل در این دوره از نشست فصلی آژانس چنین اتفاقی نمی‌افتد. برنامه‌شان احتمالا این است که فاز به فاز جلو بیایند. اگر ایران فشار را با فشار پاسخ دهد، ممکن است لحن آژانس هم در نشست بعدی که اگر اشتباه نکنم در سپتامبر (شهریور) برگزار می‌شود، تندتر شود. البته شاید ایران بعد از این قطعنامه تصمیم بگیرد مصلحت‌سنجی کند و همکاری‌هایش را با آژانس بهبود بخشد. اما ما باید این را در نظر داشته باشیم که آژانس مستقیما تحت‌تاثیر مذاکرات وین است، یعنی هر زمان در مذاکرات امیدواری نسبت به امکان توافق وجود دارد، لحن آژانس دوستانه‌تر است و از حسن‌فشار ایران تشکر می‌کند. اما هر وقت هم این امید کاهش پیدا می‌کند و احتمال ناکامی مذاکرات افزایش پیدا می‌کند، لحن آژانس هم به‌تبع آن، تندتر و انتقادی‌تر می‌شود و اصطلاحا پاهانه‌گیری‌هایشان بیشتر می‌شود. به‌هر حال آژانس بدون شک، صرفا یک نهاد فنی سازمان ملل نیست. عوامل زیادی بر آن اثر می‌گذارند. از این جهت من تصور نمی‌کنم در مقطع فعلی بخواهند یک اقدام رادیکال انجام دهند. فاز به فاز جلو می‌روند، می‌خواهند واکنش ایران را بسنجند. درباره احتمال اینکه پرونده ایران را به شورای امنیت بفرستند نیز ایران آشکارا واکنش نشان داده و اعلام کرده است چه اقداماتی انجام خواهد داد. سه‌سال‌ورخرده‌ای پیش بود که روحانی، بعد از اینکه قرار شد نخستین مرحله کاهش تعهدات برجامی ایران کلید بخورد در نامه‌ای که به سران گروه ۵+۱ به‌جز آمریکا نوشت، گفت اگر پرونده به شورای امنیت برود و قطعنامه‌ها بازگردد ایـران چه اقداماتی انجام خواهد داد. بنابراین آنها از تصمیم ایران اطلاع دارند. به همین دلیل هم است که یک‌مقدار تردید می‌کنند. درنتیجه فکر نمی‌کنم طی چند ماه آینده روابط ایران و آژانس و مناسبت‌شان حول موضوع برجام به سمت تشدید تقابل حرکت کند.

یک باور این است که اگر ایران در مقابل غرب و آژانس کوتاه بیاید، جنس اقدامات آنها درمواجهه با کشورمان خصمانه‌تر خواهد شد و چنانچه ما امروز درمقابل این رویکرد منفی آنان اقدام متقابل نداشته باشیم، در آینده باید هزینه بیشتری به‌دیم. نظر شما در این خصوص چیست؟

متأسفانه واقعیت تلخ در نظام بین‌الملل این است که «قدرت» حرف اول را می‌زند. کشوری که قدرتمند باشد می‌تواند از حقوقش دفاع کند. سر کشوری که قدرتمند نباشد یا نخواهد از قدرتش استفاده کند هم به‌قول معروف بدون کلاه می‌ماند. حالا این مشخصه نه مربوط به ایران است و نه مربوط به آژانس و آمریکا؛ یک واقعیت تلخ در نظام بین‌الملل است. حالا اگر ایران بخواهد حقوقش را ایفا کند، چاره‌ای جز این ندارد که با دست‌پر به مسائل ورود کند و البته این دست پر هم هزینه دارد، برای مقابله فشار وارد کرده و تحریم‌ها را تشدید می‌کنند اما چاره‌ای نیست. اگر ایران با دست پر جلو رود، اگر ساتنریفیوهایش را اضافه کند، دوربین‌ها را ببندد و فیلم‌ها را به آژانس ندهد، طرف مقابل پای میز مذاکره می‌آید، درغیر این صورت هیچ دلیلی ندارد آمریکایی‌ها بخواهند بیایند با کشوری مذاکره کنند که قرار نیست کاری کند. تحریم‌ها را تحمل کند، قدم هم از قدم برنارد و حداکثر بیانیه دهد. چه دلیلی دارد نماینده آمریکا به وین بیاید و ساعت‌ها به شکل غیرمستقیم با چنین کشوری مذاکره کند؟ از این جهت چاره‌ای نیست. البته این مورد باید متوازن پیش رود. به این معنا که نه دچار خودکم‌بینی بشویم و نه دچار توهم. در این میان باید یک تعادلی رعایت شود؛ یعنی نه همه‌چیز کشور به پای هسته‌ای گذاشته شود و نه اینکه ایران، خوش‌خیالانه و به امید طرف مقابل از داشته‌های خود دست بردارد. برقراری این توازن بسیار سخت است و الزام وجود یک زمامداری حکیمانه را نشان می‌دهد. تا الان هم چنین بوده است. در برخی موقعیت‌ها ایران کوتاه آمده و در برخی موقعیت‌ها نیز با دست پر وارد شده است. درمجموع باید این توازن را رعایت کرد.

سیاست

ملل تصویب قطعنامه ضدایرانی از مسیر معمول را غیرمحتمل کرده اما وجود مکانیسم ماشه در برجام این امکان را به وجود آورده است که طرف‌های غربی این امکان را داشته باشند تا صرفا با شکایت علیه ایران راه ساده‌تری را برای تصویب قطعنامه ضدایرانی در سازمان ملل پیموده و برجام را با شکست مواجه سازند. در راستای تحقق این هدف نیازی به تصویب قطعنامه در شورای حکام آژانس انرژی اتمی نیست؛ اما وجود چنین قطعنامه‌هایی باعث می‌شود تا طرف‌های غربی مستندات بیشتری علیه برنامه هسته‌ای ایران آ‌رشیو کرده و تصویب قطعنامه ضدایرانی در سازمان ملل را راحت‌تر برای رسانه‌ها و افکار عمومی توجیه کنند. بند آخر قطعنامه اخیر نیز نشان می‌دهد که طرف غربی تصمیم دارد برای سنگین‌تر کردن پرونده ایران همچنان از آژانس به‌عنوان اهرم فشار بهره ببرد. در این بند از مدیرکل آژانس درخواست شده است تا زمانی که مسائل ادعایی علیه ایران حل نشده باقی بماند به گزارش‌دهی به شورای حکام ادامه دهد، واکنش قاطع طرف ایرانی در مقابل این فضاسازی اما باعث شد طرف غربی با محافظه‌کاری بیشتری مسیر تصویب قطعنامه علیه ایران را جلو ببرد و آژانس نیز لحن خود را تلطیف کند

ناشی‌بازی با ماشه

خروج آمریکا از توافق برجام را می‌توان آغاز تلاش طرف‌های غربی برای جلوگیری از انتفاع ایران از این توافق برشمرد. بعد از رسیدن موعد پایان تحریم‌های تسلیحاتی در مهرماه ۹۹ طرف‌های غربی مصمم‌تر هستند با به شکست کشاندن کامل توافق مانع از فرارسیدن موعد زمانی رفع سایر تحریم‌ها ازجمله تحریم‌های سازمان ملل شوند. هماهنگی واضح و بدون پرده‌پوشی تروئیکای اروپایی با آژانس را نیز می‌توان در راستای همین هدف توجیه کرد. حضور چین و روسیه به‌عنوان اعضای دارای حق وتو بین اعضای دائم سازمان

نرگس چهر قانی
خبرنگار گروه سیاست
ممنوع شده است.
این روزها طرف غربی و آمریکایی با ابزار آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، فشار بر ایران را تشدید کرده‌اند، به گونه‌ای که در دو ماه اخیر، ادعاها و گزارش‌های غیرمستند بسیاری علیه ایران منتشر شده است. پاسخ این ادعاها را به‌روز کمالوندی، سخنگوی سازمان انرژی اتمی ایران این گونه مطرح کرد که اگرچه ایران تعهدی برای پاسخ به سؤالات مطرح‌شده توسط آژانس براساس اسناد جعلی و غیرمعتبر ندارد، با این حال ایران براساس رویکردی داوطلبانه، کلیه اطلاعات موردنیاز و مدارک پشتیبان را به آژانس ارائه و دسترسی‌های لازم و نیز پاسخ به پرسش‌های آژانس را فراهم کرد. با این حال آژانس همچنان بر موضع مخرب خود اصرار دارد و همین مساله موجب گزارش منفی آژانس در شورای حکام و احتمال صدور قطعنامه علیه ایران شده است. ایران نیز متقابلا در پاسخ به پافشاری آژانس بر موضع سیاسی علیه ایران، دو دوربین از دوربین‌های نظارتی آژانس در ایران را حذف کرد. در ادامه برای بررسی اقدامات مرحله به مرحله ایران در پاسخ به کارشنکی آژانس و طرف غربی، با سیدمصطفی خوش چشم، کارشناس مسائل بین‌الملل به گفت‌وگو پرداختم.

مدیرکل آژانس اسفندماه که به ایران آمد، رویکرد تقریبا خوبی داشت اما بعد از آن سفر، مواضع مخرب آژانس علیه ایران شدت گرفت تا جایی که امروز اخبار سیاست خارجه با قطعنامه احتمالی شورای حکام آژانس و پاسخ ایران به آن گره خورده است. این تغییر رویکرد آژانس چه دالیلی دارد؟

اینکه آژانس همواره ابزار طرف غربی برای فشار به جمهوری اسلامی ایران بوده، بر کسی پوشیده نیست. اگر ایران و قدرت‌ها بر سر توافق هسته‌ای و رفع تحریم‌ها به تفاهمی رسیده و توافقی را امضا کرده بودند، شما می‌دیدید که گروسی هم اکنون در تهران بود و از همکاری با ایران، اظهار رضایت می‌کرد، به موارد اختلافی پایان می‌داد و پرونده را می‌پست. اما با توجه به اینکه چنین توافقی حاصل نشده، اوسعی می‌کند به فشارهای طرف غربی روی ایران اضافه کند. با توجه به اینکه درطول ماه‌های اخیر ایران و طرف آمریکایی در یک جنگ اراده بودند بر سر مسائلی مانند باقی ماندن بخشی از تحریم‌ها، مساله ضمانت‌های اقتصادی و همچنین مساله خارج کردن سپاه از لیست FTO. همان‌طور که می‌دانید مسائل مرتبط با آژانس در متن این تقابل وجودنداشت اما به‌محض اینکه طرف آمریکایی شروع به استفاده از ابزارهای گوناگونی ازجمله جنگ تبلیغاتی و رسانه‌ای، جنگ سایبری، استفاده از اسرائیل برای انجام ترور و خرابکاری، توقیف غیرقانونی محموله نفت ایران در سواحل یونان و همین‌طور اقدام به تصویب یک قطعنامه در شورای حکام در آژانس کرد، حالا هم گروسی به نوعی سهم خودش را در وارد کردن فشار به ایران، به‌عنوان یکی از ابزارهای فشار طرف غربی انجام می‌دهد.

با توجه به این مساله، پس گروسی باید دور سوم گفت‌وگوها را برگزار می‌کرد و بعد گزارش می‌داد، درحالی که قبل از برگزاری دور سوم، با گزارش‌های مخرب سهم خودش از فشار بر ایران را انجام داد؟

در همین مساله، گروسی ابتدا گزارششی را نوشت که ایران و آژانس قرار بود سه دور گفت‌وگو داشته باشند اما دور سوم را برگزار نکرد و بعد از دور دوم این گزارش را به پارلمان اروپا ارائه کرد. پس از انجام دور سوم، در مقایسه با آنچه در گزارش شورای حکام و در گزارش گروسی آمده، می‌توان گفت گروسی تصمیمش را حتی قبل از انجام دور سوم گفت‌وگوها گرفته بود. نگاهی به وضعیت این گزارش نشان می‌دهد در ابتدا از قیودی مانند احتمالا و از دیگر کلمات غیرقطعی استفاده شده و برمبنای همین شک و تردید، نتایجی قطعی گرفته‌شده که اساسا با منطق سازگار نیست و این نوع از استدلال، یک استدلال ذهنی است نه عینی. با توجه به اینکه آژانس یک نهاد فنی و حقوقی نیست، تحلیل‌هایی و استدلال‌های آن هم به‌صورتی عینی و کاملا دقیق باشد. درحالی که برمبنای مقدمه‌ای مشکوک، نتیجه‌گیری‌هایی انجام‌شده که نه‌تنها از یک‌نقد بین‌المللی و حقوقی و فنی بعید است بلکه براساس منطق هم چنین استدلال‌هایی دارای ارزش و منطق پایینی است. درعین حال، جمهوری اسلامی ایران همکاری‌های بسیاری با آژانس داشت و ابتکار عمل‌های بسیاری در جنگ اراده‌ها نشان داد، م‌تلا آخرین ابتکار عملی که ایران در سفر انریکه مورا به تهران داشت با زیاده‌خواهی‌های طرف آمریکایی روبه‌رو شد. همچنین پس از اینکه همکاری‌های بی‌سار یی شائبه و تمام‌عیار ایران با آژانس نتیجه‌بخش نبود و حتی در زمستان، ایران

سیدمصطفی خوش چشم، کارشناس مسائل بین‌الملل در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

با ادامه موضع مخرب آژانس اقدام متقابل ایران شدیدتر خواهد شد

بخش تقریبا کاملی از پاسخ‌ها و اسناد را به آژانس ارائه کرده بود، حالا ایران با رویکرد غیرمنطقی، غیرهمکارانه، خصمانه و جانبدارانه آژانس روبه‌رو شده و قطعا ایران اقدام به مقابله به مثل کرده و آن را ادامه خواهد داد.

در این باره بیشتر توضیح می‌دهید؟ اقدامی که دو روز گذشته ایران در قبال سیاسی کاری آژانس انجام داد یعنی دو دوربین نظارتی آژانس را غیرفعال کرد، چه پیامی برای آژانس و طرف غربی در مذاکرات دارد؟

شاید این تعداد دوربین که ایران غیرفعال کرده، برحسب اتفاق بوده و شاید هم دارای این پیام باشد که مانند توقیف دو کشتی یونانی، ما درحال ارسال این پیام هستیم که در قبال هر اقدام خصمانه طرف غربی و آژانس دست به مقابله به مثل دوروبر سخت‌تر و بیشتر می‌زنیم. درحقیقت طرف غربی درطول مذاکرات دور هفتم و تغییراتی که در تاکتیک مذاکراتی ایران انجام شده، منوجه شده ایران آن سیاست مماشات دوره حسن روحانی را کنار گذاشته است و بنا به رای‌ی که مردم در انتخابات ریاست‌جمهوری دادند، دولت‌سیدهم استراتژی و سیاست خودش را در حوزه‌های گوناگون اقتصادی، سیاسی و سیاست خارجی تغییر داده و حالا رویکرد مماشات دوره روحانی تبدیل به رویکرد نمایش اقتدار و مقابله به مثل شده است. به همین دلیل هم است که پس از توقیف محموله ایران در سواحل یونان و درذی که بنا به خواست آمریکا انجام شد، ایران با مقابله به مثل، دو کشتی طرف یونانی را گرفت و البته این کار براساس قوانین بین‌الملل در زمینه اقدام مقابله به مثل بود تا این پیام را بفرستد که از این پس، پاسخ زیاده‌خواهی‌ها و دشمنی‌های طرف غربی با آژانس بین‌المللی انرژی داده خواهد‌شد و پاسخ‌های ایران بی‌درنگ، سریع و حتی سخت‌تر از اقدامی است که طرف مقابل انجام داده. دلیل این مقابله به مثل ایران واضح است؛ گروسی علی‌رغم همه همکاری‌هایی که ایران انجام داده، طبق معمول به سیاست‌کاری خودش ادامه داد، درمقابل دید همگان به اسیران رفت و رفتارهای جانبدارانه‌ای از رژیم‌صهیونیستی داشت. وقتی رژیم‌صهیونیستی ادعا می‌کند سری‌ترین مطالب و اسناد آژانس را ایران به سرقت برده و بلافاصله آژانس و در راس آن گروسی برای این ادعا اعتبار قائل می‌شود، این جانبداری است. اما وقتی ایران به آژانس می‌گوید جاسوسان و خرابکاران این رژیم، محیط اطراف یکی از سات‌های ایران را آلوده به مواد رادیواکتیو کرده‌اند، به‌هیچ‌عنوان اظهارات ایران را نمی‌پذیرد. این رفتار دوگانه و جانبداری محض آژانس از طرف غربی به وضوح دیده می‌شود و قطعا درخو پاسخ جمهوری اسلامی ایران بود. ایران در گام نخست وظایفی را که داوطلبانه و فریادمانی پذیرفته بود، علی‌رغم اینکه دیگر طرف مقابل ایران در برجام به تعهدات خودش عمل نمی‌کند، متوقف کرد.

اگر آژانس به سیاسی کاری و موضع مخرب خودش ادامه بدهد، امکان این وجود دارد که ایران طی اقدامات مرحله به مرحله دسترسی آژانس را محدودتر هم بکند؟

قطعا اگر طرف‌های غربی به رهبری آمریکا در شورای حکام قطعنامه‌ای علیه ایران تصویب کنند، ایران نیز در فرصتی کوتاه پاسخ طرف غربی را با اقداماتی سخت‌تر از آنچه آنها انجام دادند، خواهد داد و دست به مقابله به مثل خواهد زد. البته این قطعنامه یک قطعنامه نمایشی بدون کاربرد و بدون اثر خواهد بود، اما با این حال حاکی از نیت و هدف طرف آمریکایی و اروپایی برای فشار هرچه بیشتر بر ایران است.

اقدام امروز ایران در پایان دادن به فعالیت دو دوربینی که براساس وظایف فریادمانی در تاسیسات ایران نصب شده بود، حاکی از این است که ایران در مقابله به مثل، سرعت عمل دارد و قاطع عمل می‌کند و دوران مماشات تمام شده؛ چرا که ایران از هشت سال دنبال کردن سیاست مماشات و بهانه‌زدایی، نفعی نبرد و حالا با حضور دولت انتقالی ریسی، ایران به دنبال اجرای سیاست نمایش اقتدار است. ابزارهای موردنیاز آن را کاملا در اختیار دارد و در شرایطی که کمپین فشار حداکثری طرف آمریکایی به شکست انجامیده، ایران تازه در ابتدای راه استفاده از اهرم‌های فشار خود است. قطعا اگر امروز آژانس دست به تصویب قطعنامه در شورای حکام بزند، در مدتی بسیار کوتاه با واکنش‌های سخت ایران مواجه خواهد شد. همان‌طور که وزیر خارجه و سخنگوی وزارت خارجه هم روی این مطلب تاکید داشتند و پس از آن نیز اگر در آینده کشورهای غربی و آژانس به همین رویکرد خصمانه خودشان ادامه دهند، قطعا روند اقدامات متقابل ایران نیز تصاعدی و سرسختانه‌تر و بیشتر خواهد بود. قطعا با دور جدیدی از اقدامات مقابله به مثل ایران مواجه خواهد شد و طرف غربی در شرایط تصاعد بحران قرار خواهد گرفت.